

BEDACTIA
Ind. Deák Ferencz-n. nr 20

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria :
pe un an 20 cor. pe $\frac{1}{2}$,
pe 10 cor.; pe $\frac{1}{4}$ de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Trif de Dumineca pe an
— 4 corone.
Pentru România și
țărănește pe an:
40 franci.
Manuscrise nu se napoliază

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-n. nr 20

INSEPTIUNILE :
de un sir garmon: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicație.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt să se plăti
înainte în Arad.

Scriitori nefranțate nu se
primeșc.

TRIBUNA POPORULUI

SE DEȘTEAPTĂ.

(R) Deși înregistrat în partidul lui Széll, contele Károlyi Sándor poartă de mult o luptă care celor dela „Pester Lloyd”, „Pesti Napló”, „Budapesti Napló”, oamenii de al stăpânirii și ei, nu le place de loc.

Lupta pornită de contele Károlyi, șeful agrariilor, este adecație întreptată în contra stăpânilor noui, a Ovrelor, cari pe lângă că falsifică întreaga viață intelectuală maghiară, împri-mându-și un caracter special ovreiesc, dar mai presus de toate pune mâna pe latifundii. Emblemele seculare de la castelurile conților, bătronilor și chiar a principilor maghiari sunt într-o bună dimineață rase, iar prin parcii mari și pe moșia ce înconjură castelul, se plimbă noui stăpâni, care dacă nu a purtat el însuși perciunii, apoi tatal-său desigur este dintre Kazarii furișați aiș din Galia.

Contele Károlyi și tovarășii își speră deci mai presus de toate moșile și zadarnic ziarele ovreiești din Budapest ca să accentueze că numai prin democrație și liberalism națională maghiara se poate întări: nici magnații maghiari nici însăși țărănești maghiari nu vor să audă de o întărire a neamului (?) prin sporeirea și imbogațirea — Kazariilor.

Se deșteaptă deci, și credem că nu ne vom însela, dacă privitor la lupta lor în viitor facem următorul diagnostic: agrarii se vor apropia tot mai tare de poporali și la un moment dat maghiarimea întreagă se va diferenția numai pe cehia ovreiască.

Contele Karolyi, în scrisoarea sa către alegetorii maghiari din Göncz, precizează deja planul de luptă. El cere revizuirea legii de usură

și urmărirea din oficiu a tuturor uzurărilor; cere dăsemenei a se pedepsi mai aspru falsificatorii și șarlatanii de tot soiul; a se extinde acțiunea lui Egan și asupra celorlalte părți muntoase ale terii; interzicerea jocului de bursă cu grâne și cere cu săruință o lege care să apere țărănește în contra cămătarilor (prin instituirea reunuiilor de credit agricole).

Cine nu vede oare că aceasta însemnează o luptă contra Ovrelor?

Dacă ne dăm acum seamă că în partidul guvernamental sunt o mulțime de personajii cari aderesă la acest program, că pe de altă parte alți guvernamentali marcantă — Ovrei și același lor — combat aceste idei „reacționare”, cum le numesc „democrații”, nu e greu de prevăzut o scrisoare în partidul „liberal”.

Năște numai întrebarea, care grupare va covârși: cea liberală democrată, ori liberalii agrari?

Alegerile ce se apropie credem că decid și asupra acestui lucru. Deocamdată Széll le face ochi dulci și unora și altora. Cert este numai, că elementele „reacționare” în viitorul parlament vor fi mai numeroase și vor juca un rol mai mare decât în dieta lui Bánffy, care ajutat de bani ovreiești, își facuse o majoritate capabilă de toate înjosirile și geșefurile, cum scrisese chiar „Magyar Szó”...

Se învederează apoi, că lupta pornită de agrari este sprințita nu numai în partidul guvernamental, dar organele partidului poporali și ale ugro-niștilor îl secondează și ele pe contele Károlyi.

Deșteptarea aceasta este de bun augur pentru Unguri și pentru țara întreagă. Ca lupta să aducă însă roade, e necesar ca ea să fie pornită nu numai în vederea alegerilor, ca mijloc de agitație, ci să fie purtată și după

alegeri, până la reîpunerea nouilor stăpâni.

Nationalitatele nu numai că vor privi cu simpatie această luptă, dar — dacă li se va solicita — vor da și cel mai desinteresat concurs pentru asigurarea isbăndei.

Alegerea dela Pojon. Alegerea pentru scaunul de deputat devenit vacanță prin moarte lui Szilágyi, înținută zilele trecute, s-a sfârșit cu balotajul, lipsindu-îi candidatului Molecz Daniel un vot, pentru a avea majoritatea absolută. Alegerea între cel doi candidați, cari au întrunit mai multe voturi, s-a fixat pentru ziua de 31 Septembrie. Ea' la 9 Septembrie parlamentul actual va fi disolvat. Ce lucru ciudat! Sa se aleagă un viitor deputat, pentru un fost parlament!

Ziarele maghiare deșteaptă însă dela primul ministru o formulă genială, pentru a nu se mai țină alegerea din Pojon.

Mișcarea funcționarilor a avut efect; astă ce spune ziarul „Hazánk”, în privința vîndicării lor:

După cum suntem informați, e vorba să se des un adăos oare care funcționarilor de clasele de lezi IX, X. și XI. Modul în care se va face această ajutorare nu e fără precedent. În 1885 în vederea expoziției, funcționarii din capitală au fost împărtași artful cu ajutor. Guvernul va găsi creditul necesar, menținînd cadrele bugetului, în cheiulile provisoriile ministerului de justiție, unde se vor înscrise sumele necesare după o simplă hotărîre a parlamentului.

Disolvarea parlamentului.

Din Budapest se telegrafează, că în consiliul de ministri ținut ieri, Széll a făcut cunoscut programul lucrărilor sesiunei actuale și în același timp a anunțat și disolvarea Dietei.

Dieta se va disolva așa de la 9 Septembrie. Alegerile vor începe la 30 Sept. și anume întăriile alegeri vor fi în Budapesta. Cea din urmă alegere se va face în ziua de 30 Octombrie.

Judecătorie păcătoasă.

Nici n'a dispărut încă dela ordinea zilei afacerea odioasă Szelle-Kormos, care atât de mult a compromis justiția maghiară, și deja alta, mai lată se iveste acum ca săvîrșită tot în sanctuarul justiției.

Vorba e așa de niste manevrări din cele mai păcătoase, descoperite zilele acestea la o judecătorie de cerc în Budapesta. Si descoperirea a produs enormă sensație în toate părțile țării.

Obiectul nouului „eveniment”, după cum raportează presa „patriotică”, e din cauza afara penibil și îl formează o denunțare făcută de curând de un avocat, care acuza o întreagă judecătorie: pe judecătorul însuși, pe practicanțul său în drept, pe un alt funcționer al oficiului, pe un avocat și pe un director de bancă — cu multe de abuzuri păcătoase, coruptibilitate și cu alte păcate neieritate.

Istoricul în resumat al afacerii este, că judecătorul, care avea să aducă sentințe, juca pe aceeași mână cu avocatul acuzatorului, prin acesta își stilisa textul sentințelor și primia apoi plată pentru sentința favoritoare acuzatului.

După raportul foilor maghiare, înregistrăm nouă cas precum urmăză:

Advocatul Kepeli Gyula din Budapesta, ca reprezentant al clientului său Glanz Sándor, în numele acestuia și în persoana sa a presentat la ministrul de justiție, că denunță întreagă judecătoria coruptă.

și dumniata o poză mai slabă, o fire mai deschisă și mai desghetată? Când o să ține deșteptă și sfîșieră tale conștiință demnității, ambiția și nobila mândrie de om liber și intelligent, ear nu de ieboiu obidești și găbovi de spate?...

Dar n'am să spun eu buchile, n'am să moralizez și cioplez eu pe părintele Toader Porfirie Modărian din Mocătanii. Moralizeze-l și fătuiască-l și muștruluiască-l cei cari li poruncesc, și cari datorință au să facă treaba asta: sfuții și luminașii lui stăpâni. Dar pare-mi se că și pe această nevoie au să-i cioplezască și să punăască cineva căt de bine... ar trebui.

Revin de unde am pornit. Sibiuul a-bandăză de preoți. Si mai ales la coșna Nr. 37 foigăie ca bondarit la gărlicul pivniței. Toader al nostru, trufaș și flăstichiu, tropăie și se iește de încă o colă. Acu-l la Consistor smerit și obidit, acu-l la biserică lui Bacchus vesel și radics, făcând libăriuni și jertfe bine primite lui Dumnezeu și oamenilor. Pentru că doar și părintele Toader știe, că în bucuria săă toată puterea și în drăsneala...

Hei-hei, dar și are de ce fi voios Toader al nostru. N'a venit el după mere pădurile la Sibiu. Ci venit-a deșă părăsu-

albe pentru zile negre (mai cuminte ar face să și cumpere reverență negre pe ele...)

Se vede, pe semne, că eară au fost sorociți preoții să-i ridice congrua în persoana. Pentru că de, vezi mata, nu stă nici sări scriș, ca jupanul Aghiuță să nu trimite și la posta noastră niscai malefici d'alde Falakai László, cari habar n'au de vorba ceea ce a ministrul, ca banii să ajungă în sumă întreagă la mână preoților...

O vorbă ca o sută. Congrua e deci piatra lui Mohamet, care ademânește și îndulcește pe părintele Toader la Sibiu. Prințipești acum însemnatatea numărului 37 pentru preoții nostri?...

Ei, păi printre îngiubelați mai bătrâni mai zârăiți olicăind de încă o colă și căte-o față ciupilită. Căte un prichindel mai schițuit și imbrobotit colea în străie preoțești mai fercheșe.

Aceștia sunt numai pui de preoți. Ei sunt esenții prospeti de sub patrachilul vîlădicesc. Pentru că, precum v'âm spus, acum e sezonul popilor în Sibiu. Mereu ceteam în „Telegraf”, că azi s'a hirotonit unul, eri altul, mănu se va hirotoni ua altul.

Ea' deci, că încestul cu încestul, ne po-

acsta, care, spune-se, umple de toate bucureștiile mai ales pe secretarul archidiocesan, ierodiacon doctor Ilie Cristea.

Acest vrednic și cueornic rob al lui Dumnezeu, radios la față și sechepnos la inimă, zice-se că atât e de devotat causei, atât de îndrăgostit în al său frate în Christos, popa Toader Modărian, încât anatemă aruncă asupra lui, dacă, umblând pe la Sibiu, nu-i face „văzuta” și nu se infățează să-i mai ușureze din cele păcate...

Ea' mă rog, un ierodiacon cu adevărat curătos, căruia nici nu-l pasă de Tănase, dar nici de microbit ce l poate importa părintele Toader cu giubele sale, cu coturii săi, cu banii săi..., și cari ușor agonisește boala primejdiașă de cele pseudoheredetice ori homochronice... (în timpul mai nou s'au inventat chiar și bacalii „căstigării de parale”...)

Adevărat, că și părintele Toader s'ar face nîzal căte odată și bucuros ar lăpăda dela sine înveștările mintosului și afatesului călugăr, dar de silă bucuros se suju-regulei.

Ce se petrece în celula postnicului nostru între el și părintele Toader, asta o știu ei și ochii lui Dumnezeu.

In acosa numitului avocat se spune, că Glanz a stat în legături de afaceri cu un institut de bani din Pesta (Folyó-rámla lezámitolt Rézvénys Árszárág), care, între altele, cumpără de-a valoare tot felul de pretenții, care de care mai dubil, pe cărui avocatul băncii, Krauss Sándor, le valorează pe cale judecătorescă. Această institut de bani a dat în judecată și pe Glarz.

Astfel apoi causa a ajuns la judecătoria districtului VIII, unde împarte „dreptate” judele Farkas Gyula. Acesta a performat cauza, dimițind pe pricinaș cu aceea, că sentința o va publica numai peste opt zile. Dar aceste opt zile au fost necesare, numai, pentru ca judele Farkas să predea actele avocatului său Krausz, ca reprezentant al institutului acuzator, cu acel avis, că el, avocatul, să utilizeze sentința, în locul judelei.

Această gravă acuza în contra judecătoriei și a avocatului, e mai mult decât orice corupție cu bani, și e spriginită în denunțare de următoarele expuner:

1. Afacerile numitel bănci nici nu aparțin acestor judecători! După procedura nouă, pentru căre jude se signează atele cu inițialele numelui părților pricinaș, ear numitul institut de bani, după inițiala numelui, aparține cu totul altor secții judecătorescă! Pentru ca totușii judele acuza să judece în toate afacerile, în cari numita banch figurează ea parte acuatoare, — păcătoșii au recurs la un mijloc vicin și neierat: întâiul cuvânt al numelui institutului îl seriau pe act cu litera foarte măruntă, iar al doilea cu atât mai mare, cu cat al doilea cuvânt din nume se începea cu litera, care de fapt aparținea cancelariei judecătorului Farkas, care juca pe-o mână cu avocatul Krausz.

Pentru că să ilustrem casul cu un exemplu, să presupunem, că numele institutului din vorbă să arde cea cu acest două cuvinte: „Első Magyar...“ — Alt judecător are să judece în acte cu litera E și altul în cele cu litera M. Însă, vând judele cu litera M să aibă tot el și actele cu litera E, expedientul l-aflat astfel, că pe act au scris numele institutului: „Elő Magyar...“

Și, că asta în adevăr așa să intenționeze, acuzațorul avocat Kopeki o aderește cu mulțime de acte.

2 Secretarul sau notarul judelei Farkas, acume practicantul în drept Molnár Mihály și un alt funcționar al său Bogárdi Jakó, după amezile uram aplicări și în cancelaria numitelui institut de bani, adecă în cancelaria avocatului băncii, Krausz, atenționând deosebită, ceea-ce se dorește cu cărțile

bănești, și ar ajunge cu belșug numai această impreginare, ca să explice operația păcătoasă a judecătoriei.

3. Când apoi avocatul Krausz termină sentință, în numele judelei, — o cădea notarului spre copiere și o punea între actele oficioase ale judecătoriei.

4. Să intenționează chiar și casul, că în locul lui Krausz facea sentință și substituțul acestuia, ceea-ce o pot dovedi: candidatul respectiv și un copist, care lucra în cancelaria avocatului Krausz și care a fost martor ocular în nenumărate cauze ale asemenea operațiilor păcătoase.

Acuzații denunțări se extind și asupra directorului băncii Rady János, care, alături de judele Farkas, e invins, că permanent a plătit sau a corupt cu bani pe acest jude, numai că să-l facă sentințe după plac.

Arătarea făcută acum de adv. Kepeli în contra păcătoșilor, înșira numeroase cauze concrete la fiecare punct de acuza. Si astfel, ministrul de justiție a promis, că de urgență va porni cea mai riguroasă cercetare, care o va conduce el însuși, în persoana și, întrucât gravele acuze se dovedesc temeinice, — va lua măsurile cele mai aspre pentru pedepsirea judecătoriei păcătoase.

Conclusele comitetului central săsesc.

Comitetul central săsesc a adus în sedința sa finită la 27 August următoarele concluse:

1. Programul poporul săsesc hotărît cu unanimitate în prima conferință săsescă întrunită la Sibiu în 17 iunie 1900 și primit în a doua conferință cu unele schimbări privitoare la dispozițiile organizațioare, formează și mai departe baza neîschimbăă pentru activitatea poporului nostru săsesc și se așteaptă dela fiecare conațională o conlucrare credincioasă și sirguincoasă pentru promovarea și realizarea acestui program.

2. Dela comitetele cercuale și adunările alegătorilor săi se așteaptă, ca la alegerile dietale, cari sunt în perspectivă, să pună și să aleagă numai astfel de candidați, cari declară că stau întru toate neclintiș pe baza programului poporul săsesc.

3. În ce privește poziția de partid a deputaților dietali în parlamentul viitor, se exprimă ca dorință, fără de-a atinge prin aceasta punctul 6 al programului poporul,

fie că, aici în provincie, la tot pașul te întâmpină și te umplu de scară.

Ei, dar se vede treaba, că pe sfântia sa părintele Ilie fandafiosul, nu-l sinchisea vorbele oamenilor. Cucernicia să ride în pumnii, și huzurește de bine. Dar al său simichir ortac, de o vreme încoace încă lăsat și se alină cum se alină cioră în lat...

Oare nici pe I. P. S. Sa Mitropolitul să nu-l geneze puhoiul de vorbe ce se îngrămadesc asupra secretarului său? ...

Ei, drept are părintele Toader Modărlan: eu draci să fi, că de nu, te fură sunți!

Incheiu cu o vorbă de mulțumită d-lui Redactor, pentru că loe a dat acestui răvaș, scăpat pe un clivag cu cam ieșit din cadrul măsurei obișnuite. Ei, ce să-i faci? N'ai că-i face, — 'zie frății de pe la Hat g. *

ca viitorii deputați săi să fie deocamdată poziția afară de partile parlamentare, care există de prezent.

4. Dela deputații dietali săi, aparțină ei uneia din partidele parlamentare sau bă, se așteaptă, ca în toate chestiunile, care ating programul poporul săsesc și executarea lui, să se pună de cu timp în legătură cu comitetele cercuale ale cercului lor de alegere, precum și cu comitetul central, — ca să se întrepună și să contribue din parte le cu toată puterea, ca deputații săi să pertraceze și să se consulte din timp în timp și în conveniri regulate, făcute în scopul unei proceduri comune și unitare asupra chestiunilor mai importante, care privesc programul poporul săsesc și execuțarea lui.

5. Așteptăm dela rezultatul proximelor alegeri dietale o reprezentare parlamentară a principiilor noastre politice, care să fie în stare să satisfacă și cerințelor unei activități parlamentare mai mari și mai multilaterale.

6. Despre a este concluse sunt să se încunoată comitetele cercuale.

DIN BUCOVINA.

Comitetul central al partidului poporul român a lansat următorul apel:

Către alegătorii români.

Alegerea deputatului pentru curia a V-a e fixată pe 10 Octombrie a. c.

Câteva persoane, al căror sentiment național și independentă de caracter sunt prea bine cunoscute și cari nu posedă încrederea națiunii, s-au grăbit a candida totul pe dl Tudor cav. de Flondor, proprietar mare în Rogojești pentru a răni și a sfâșia și mai adânc sentimentele națiunii.

Partidul național poporul nu primește și nu poate primi această candidatură.

Partidul național poporul nu are încredere în persoana dlui Tudor cav. de Flondor atât pentru al său indiferentism național și lipsă de independență, cât și cu privire la programul său, care reprezintă numai o încercătură de cuvinte, fără ca să reiasă oare-cară principii politice curate și înălțătoare pentru poporul nostru.

Înțind dela alegerile trecute încă proaspete în memorie mijloacele, cu cari se împedescă în fața noastră libera manifestare a voinei și nevoind noi a expune din nou poporul presunetă unor elemente ce certivă numai corupția, partidul național poporul Vă recomandă de astădată, până la deplina clarificare a situației în toate comanele, abstinență absolută. Nu mergeți de astădată la alegerile. Partidul național poporul primește cu încredere în viitorul poporul român, care va ajunge fără milă străină prin propriile puteri la exercitarea drepturilor sale garantate prin constituție.

Din România.

Manevre. În privința marilor manevre ale corpului 3 de armată ce se vor întări în luna viitoare mai ales următoarele:

M. S. Regele și A. S. R. Prințipele de Saxa-Miningen vor pleca din Sinaia la 27 Septembrie v. și se vor duce direct la gara Silea, unde vor petrece noaptea în vila d-nei Elena Grădișteanu.

Aniversare. Cu ocazia aniversării nașterii A. S. R., Prințipele Ferdinand, la telegramele de felicitare ce dl Aurelian a adresat casei regale, a primit următoarele răspunsuri:

Am primit călduroasele d-v. urări pe frumosul munți și Moldovei, coborind Bistrița pe plute și admirând măreța natură.

Din adâncul inimii vă mulțumesc.

Murca înmoașă și nelință, cu care prea iubitul meu Unchiu conduce destinele frumoasei noastre țări, este pentru mine

cel mai puternic îndemn, ca să muncească toate puterile.

Ferdinand.

Numai astăzi întorcându-mă dintr-o excursie ce făceam în satul frumoasele ținuturi din Moldova și cără vom păstra o amintire neștearsă, pot răspunde la urările ce mi-ai adus pentru ziua de 11 din partea Suveranului.

Dacă mulțamurile mele vin întârziate nu vin mai puțin din toată inima.

Ferdinand.

Sigmaringen.

Vă mulțumesc din inimă pentru ambele urări ce mi adresați cu ocazia aniversării prea iubitului nostru fiu, și vă rug să fiți interpusi sentimentelor mele de recunoștință pe lângă d-nii colegi ai d-lelor.

Leopold.

Primiți toate mulțumirile mele pentru călduroasele urări ce d-v Ne exprimă cu numele guvernului, cu prilejul aniversării nașterii iubitului Meu nepot.

Carol.

Din străinătate.

Ziarul „Le Temps“ și dl Sturdza.

Ziarul „Le Temps“ a primit dela Vierumătoarea deosebită relativ la șederea în ceteva zile la Viena a d-lui D. Sturdza.

Se dă care-care importanță șederea de ceteva zile la Viena a șefului cabinetului român, dl D. Sturdza, care a anunțat convorbiri cu ministrul afacerilor străine și cu șeful statului major astro-ungar contele Goluchowsky și cu baronul de Bedřich.

Acetate convorbiri s-ar fi ținut asupra situației în Balcani din ce în ce mai rău și rău, precum și asupra activității și influenței crescăă de a Rusiei în detrimentul flotei austriace.

D. Sturdza ar fi solicitat în particular sprijinul contelui Goluchowsky pentru proiectul guvernului român de a aduce puterilor un memorandum în procesul Saroff din Sofia și în chestiunea macedoneană.

Lupta Burilor.

Delarey a trimis burgherilor și amicilor Burilor, chiar la Pretoria, un mesaj în care îi îndemna să nu piară curajul și să nu răbdare, căci cel mult peste 3 luni Englevor și alungă dincolo de Vaal.

Eată seria de lupte dată la sfîrșitul lui Iulie:

Lupta dela Brugspruit, unde Burile comandanți de Ben Viljoen, Englevoi și au avut 200 morți și răniți.

Lupta de lângă Klipriver, la sud de Johannesburg.

Lupta violentă lângă Colesberg.

Paris-Nouvelles spune, că numărul africanderilor din Cap, cari luptă alături de Burii, crește pe zi ce trece și că numărul lor se ridică la aproape 40.000.

Noutăți

ARAD, 3 Septembrie n. 1901.

Campania malcovenilor nostri continuă în zarele maghiare. Ieri M. Szász și „Egyetértés“ publică un lung articol contra Preașfintei Sale episcopul Goldiș, acușându-l de căte toate, și împresus de toate că asculta sfaturile dr. Mangra și Ciorogariu!

Ear cu aceasta, se explică totul.

Dacă ar asculta adeca de sfaturile dr. Hamza, Bocean și Cicio, și ar lăsa căci ipochimeni să-i facă neturbură mendrele, atunci ar fi un episcop de mediu.

Numitul organ acușă pe dl Ciorogariu că la ziua onomastică a M. Sale servid în catedrală, a pus să se cante „Gheorghie“. Ei vezi, dacă pontifica Hamza

și se cântă „Szózatu”, atunci toate ar merge bine, „patriotii” ar fi mulțumiți.

Ura „neamurilor” — căci ele duc campania miserabilă — este mare îndeosebi față de dl Mangra, pe care-l acușă de lucruri petrecute în Arad, pe când Magni Sența Sa se stie, la ziua onomastică a M. Sale Monarhului era în Oradea.

Dar’ ca să se vadă cine și cum duce campania, e destul să reproducem următoarele din „Egyetértes”:

„Bokán Mózes, protopopul arădean cu sentimente maghiare în mai multe articole din „Controla” rupe rău lauri de glorie de pe capul sfetnicilor îngânați ai lui Goldiș. Tot el (Mózes) a denuțat, că Ciorogariu și soții vor să atenteze la școlile maghiare din diecesa gr. or. a Aradului”...

Ce zicea la aceste intransigentul naționalist Dr. St. Pop? Se simte bine în compunția celor cari poartă campania din „Egyetértes”?

Inscrierile la universitate. Inscrierile la universitățile din Budapest și Cluj se fac în 1—12 Septembrie. Cei ce nu se pot prezenta la timp în persoană, pot înainta petițione, înzestrată cu act de legitimare decanului respectivoi facultăți, dar’ numai până în 6 Octombrie.

Nunțire. Demisionând dl N. Diamandi, rector al internatului gr. er. român de băieți din Beiuș, a fost numit dl Pompiliu Dan, fost profesor la gîronasul român din Brașov. Nu ne îndoim, că noul rector va depune toată solicituinea și devotamentul, pentru ca afacerile internatului să meargă spre mulțumirea tuturor. Il felicităm în nou post și îi dorim să real seze toate speranțele ce autoritatea biserică a Diecsei Aradului a legat de funcționarea D-sale.

Știri postale. Direcțunea postală și telegrafică din Oradea mare anunță, că începând din 3/16 Septembrie a. c. comunele Măneru și Bociș, aparținătoare comitatului Arad, precum și sălașurile Contratău, Lenoncour, Rovina, Rosin și coloniile Bocișul-nou și puncta flăcăză, vor fi din cercul postal-teografic al căil ferate Bociș-Beliu și vor fi împărțite la stațunea postală-teografică a Beliului.

2000 de părinți, cetățenii patrioți ai orașului nostru au cerut până acum certificat de cărție dela căpitanatul orașului, pentru ca să poată obține apoi scutirea de taxe în școală. Ceea-ce e o dovadă, zice „Arad ès Vidék”, că săracia crește. Poate și fie și aceasta. Desigur însă că mai e și altceva la mijloc: toti și flindarii de Uaguri vor să facă băieți! — don! Se imbuzesc la școli secundare pentru a spori astfel proletariatul.

Cercetări archeologice. Dl G. Tocilescu și adă de câteva zile la Jidova, lângă Cămpulung. D-sa a făcut cercetări archeologice pe o întindere de 1000 metri pătrați și a reușit să descopere fundamentele a două ziduri, care au doi metri în basă, precum și două turnuri, ale căror uși se caută cu insistență. S-au mai găsit diferite ștări și lănci romane, ceea-ce ne lasă să credem, că Jidova fusese un castru roman.

Legătură maritimă între România și America. În București s-a înființat o societate „Atlantica Romans”, care se va ocupa cu exportul direct de produse naturale din România la America și cu importul de produse industriale din America în România.

Groznicul incendiu din București. Vineri seara pe la orele 10 și un sfert un mare incendiu s-a declarat la clădirea din strada Academiei Nr. 21 (Hotel Mercus).

Focul a luat naștere în mijlocul clădirii ce se află situată în curtea zisului hotel.

La orele 10 jumătate, focul cuprinsese tot perioful și amenință să se întindă și la clădirile din vecinătate.

Pompierii au sosit după o jumătate oră de la declararea incendiului și au început a lucea măsurile de apărare.

La orele 11 focul era în toată puterea lui și cu toate sfârșurile depuse de pompieri spre a-l localiza, el se întindea mai mult, ajutat fiind și de un vent ușor.

Panică printre locatarii acestui hotel, precum și cel de prin imprejurimi era de nedescris; bieții oameni erau disperați și alergau în stradă cu ceea-ce au putut apuca de prin locuințe.

O mulțime enormă staționa pe străzile de prin prejur și privia cu groază teribilul dezastru.

Pagubele sunt foarte mari.

Direcționea ziarului „L'Indépendance Române” a făcut o donație de o mie de lei, corpului de pompieri, care a desfășurat stată activitate și a dat dovezi de atât curaj, cu ocazia unei incendiile de la hotel Mercus.

Donația a fost însoțită de o scrișoare elogioasă, în care dl Vintilă Brătianu, directorul numitului ziar, mulțumia în termeni foarte călduroși comandanților pompierilor de modul ingenios, cum au știut să apere clădirile vecine de prada flacărilor.

Necrolog. George Abrudan inv. sot, Martin și Laura Nedela ca părinți Traian și Paulina Abrudan ca surori, Aurel, Eugeniu, Cornel și Margit Nedela ca frați, Nicolae și Sabina Abrudan ca cunună și cunună, Dimitrie, Ioan și Mihai Măcinic ca unchi, Anuță, Elena și Mariuță Măcinic ca mătușă, anunță ca durere, că iubita soție, soră și cunună Aurora Abrudan născută Nedela a trecut la cele eterne Dumineca dimineață la orele 6 în etate de 22 ani al vîrstăi sale, și el 2 lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pămîntestă s-au așezat Luni în 2 Sept. la 4 oare d. m. spre odihnă veșnică în cimitirul gr. or. din Tăuț. Fie-i țărăna ușoară și memoria binecuvântată!

Un primar înebunit. Semi-oficiul „Magyar Nemzet” în numărul recent raportează casul trist, că primarul Orășii-mări, Dr. Bulyuszky József a nebunit eri în Budapesta, unde era dus de familie pentru căutarea sănătății. Nenorocirea l-a ajuns în hotelul „Panonia”, unde începuse a zugruma pe chelneri și pe toți căi și eșau în cale. A fost imediat legat, pus în cămașă de forță și dus în casa de sănătate „Schwartz”.

Omor groaznic. Un cas de omor înflorător ține în agitație populația comunelor Sudriș. Un tiner de depravat, George Pomuț, asentat astă Primăvara, din răsunare că nu mai poate să capete banii pentru băutură, intră una din noptile trecute și venit acasă beat, a luat o bardă ascuțită și mai întâi a ucis cu ea pe mamă sa vitregă, apoi venind în ajutorul nenorocitelui și soțul ei, tatăl ucigașului, criminalul fiu l-a aplicat și acestuia câteva lovitură, sfido bindu-i capul și lăsaudu-i aproape mort. După aceasta și-a luat banii, căi a găsit la casă și hainele și a plecat să treacă în România. A fost însă prinț și arestat. Bătrânu Pomuț a mai trăit până a descriși autorității amănuntele omorului și apoi a murit și el în dureri cumplite. Nenorocitul ucigaș au fost înmormânat deodată, însoțit de jalea mare a întregului sat; iar criminalul fiu își așteaptă osându între zidurile temniței.

Falsificatorii de vin. Ministerul de interne a dat o ordinație, prin care declară de vinovați și pe acei comercianți de vinuri, la cari s-ar fi lăsat măiestrit în pivniță, de către care s-ar dovedi că au căzalog.

Cu balonul peste Marea Mediterană. Cantele Vaulx de mult se ocupă cu ideia, ca să treacă Marea-Mediterrană cu balonul. Ideia aceasta acum ajunge să fie împlinită.

Acum la începutul lunii Septembrie pleacă contele Vaulx cu balonul său spre Africa. Ministrul francez de comerț a și avizat toate porturile și a dat în drumări referitoare la expediția contelui Vaulx. Balonul își va face calea la o întărire de numai 15 metri și va fi urmărit mereu de un încreșător.

Pe cămilă. Contelui Tysikovszki i-a venit ideea bizără să călăorească din Varșovia la Paris pe cămilă. În 30 Septembrie va pleca peste Viena, Zürich, Lyon și voiește în 14 zile să ajungă la Paris. Curioasă pasiune.

Un candidat de avocat,
doctor juris cu praxă de do' ani,
caută aplicare începând din 1 Octombrie a. c. în vr'o cancelarie advocațială.

Doritorii să se adreseze administrației ziarului nostru

Un scriitor, care poate bine stilisa și vorbește perfect limba română, poate avea aplicație în cancelaria advocatului Dr. Mero Samu în Boros-Jenő.

ULTIME STIRI.

Răbboiul buro-englez,

Londra, 2 Septembrie. În raportul său din Pretoria, lordul Kitchener mai spune: Cu prilejul asvîrlirii în aer a trenului la Hamenskraal, afară de perderile trupelor ce însoția trenul și afară de colonelul Vandeleur căzu mort, — mai sunt încă 9 morți și 17 răniți. Răniții englezi au fost transportați la Pretoria.

Retragerea lui Salisbury.

Londra, 2 Septembrie. Ziarul „Pall Mall Gazette” este informat, că ministrul-părinte englez Salisbury a comunicat regelui dorința de-a se retrage. Regele însă sărăie, ca lordul să rămâne încă cel puțin până la acțul încoronării. Ca urmare al lui Salisbury se amintește Balfour.

PARTEA LITERARĂ.

In cuestionea limbii literare.)

— Respons dlui Zamfirescu.

Poetii sunt chemați să exprime, fiecare în propria sa formă, simțurile primite direct dela lumea reală, dar nu și slabii această lucrare creațoare prin privire de-alătură spre o altă lume subiectivă. Puterea lor intelectuală trebuie înțepătată în opera de artă, și nu mistuită în elaborări de critică.

Malorescu, Critice, II. p. 212.

In numărul din 1 Iunie al „Nouei Reviste Române”, dl Duiliu Zamfirescu anunță săptămână părții din urmă a romanului său „Viețea dela teară” și să în același timp căteva lămuriri privitoare la limbă, în care să și-a scris romanele și nuvelele de până acum. Lămuririle acestea însă său facut un lung articol asupra limbii noastre literare în general; ni se desfășoară în ele un mic program, se emit păreri și teorii și se fixează condiții de dezvoltare a limbii. Autorul, adeverat, vorbește numai de „limba romanului”, cum însă nuvela, poesia și drama cad în aceeași categorie a literaturii artistice, cuestionea nu poate fi separată și credem, că nici autorul nu voit să afirme, că romanul ar pretinde o limbă deosebită de aceea a celorlalte genuri literare amintite.

Subiectiv, ca orice artist, Zamfirescu pledează în favorul său, vrând probabil să ne convingă, pe calea documentării indi-

recte, că limbă romanele d-sale este singura limbă corectă și admisibilă ca normă în prosa românească. Argumentul principal, pe care-l invocă, este afirmația unea, că limbă să este o limbă viuă, pe când alți scriitori și îndeosebi prosatorii de origine ardeleană, întrebăuțează o limbă, care e neromânească, fiind că prezintă influențe de limbă și gramatică străine și care e o limbă moartă, fiind că se compune din elemente desgropate în mare parte din cronicarit nostri.

Chestiunea limbii de altfel constituie un favorit obiect de preocupăriune a dlui Zamfirescu. În prefata nuvelelor d-sale dela 1888 manifestă oare că tendințe reformatorice, spunând, că după ce stratul țărănușilor e representat în literatură prin Slavici, iar stratul mahalașilor și al orașelor de provincie prin Caragiale, trebuie să î se facă loc în literatură și unul al treilea strat, viu și existent și acela, anume clasei subprefectului și a sublocotenentului, de al căror reprezentant literar — fără să ni-o spună — se proclamă pe sine. „Cred — zice dl Zamfirescu la acel loc — că trebuie în clasa (aceasta) o mână de familiu, care, cînd literatură românească și având o cultură generală cu multă mai înținsă, să ajunsă să formeze o limbă ușuală curată, ba chiar elegantă. Nu e oare acesta drameul, pe care trebuie să punem novelă și romanul nostru?”

Aceste continue preocupăriile ale valoșului nostru poet și romancier sunt desigur legitime. Limba, ocupând un loc atât de important în artă se, e natural, că s-o îngrijescă ca dibăcie, să chibzuiescă înălțat asupra ei și s-o întrebățeze în măsura, în care convine artel principiilor sale estetice.

Ne miră însă, cu toate astea, stăruința, cu care dl Zamfirescu ține să ne introducă în misterile limbii sale. La ce bun? Cerem noi pictorul să ne tradeze tainele compoziției armonice a colorilor? Cerem oare poetului să ne comunice dificultățile ce le întâmpină la intruparea unei concepții poetice, sau chiar să ne expună teoriile lui de poetică și de limbă?

Nici decum! Artistul să creeze. Artă lui vorbește de sine. Si e la rîndul publicului, de a se lăsa impresionat de ea, de a primi ce e pe gustul său, sau a respinge contrarul. Un roman bun, ca și orice alt product literar, n’are nevoie de comentar lingvistic. El are să influențeze prin valoarea și inerentă și dacă autorul este o individualitate puternică, un geniu, influența românușui se va simți în mod firesc și regenerator și asupra limbii, fără ca autorul mai întâi să ne fi atrăs atenția asupra căsătorilor sale.

Va urma)

Il. Chendi.

Poșta Administrației.

Budapest. Prea bine: ce a fost buratate peste tot! Cat privește acum corespondența și colaborarea, sărie ne înțeiu, să apoi vom vedea.

Seghedin. Primul nostru redactor regretă că nu a putut să fie la găză. Era însă plecat în concediu.

L. T. Biserica Albă. Acea fata se poate lăseră la predagogie și avea 4 clase secundare, eventual însă ar permite să facă în anul acesta examene de pe două clase. În internat se plătește 16 fl. pe lună, pentru întretinere și pentru instrucție. Scutirea de didactru o acordă Consistorul.

A bă Iulia. Te-am pus înțeiu pe listă, îndată ce va fi nevoie.

M. Dosarul cu „isprăvile” dlui Terfalăga l-am primit. Când vei crede că e oportun, se vor întrebăța.

Oradea. Episcopul Goldiș nu a fost la Sibiu.

Săcele. Scrisoarea dola 8 August se va folosi mai târziu.

Cefea. Raporteașă-ne rumal despre tot ce privește jactivitatea D. voastră de pe păcoio și publicăm cu placere. Prim-redactorul a lipsit doar luni d'acăsă.

Editor. Aurel Popovici Barcanu. Red. respons. Ioan Russu Firianu.

) Reproducere din „Familia”.

„Mureșanul“

institut de credit și economiă, societate pe acțiile în
MARIA-RADNA.

Fundat și deschis în 15 Noemvrie 1897.

Capital social fl. 40 000, în 400 acțiile de fl. 100.

Acoară: credite personale pe cambit; credite pe cambit cu acoperire hipotecară; credite pe obligații cu covenanți până la fl. 50; și împrumuturi pe amanete și efecte publice.

Primeste: depuneri de bani spre fructificare, după care instituții plătesc contribuția erarială; iar deponenții primesc după banii depuși până la 1000 5% de la 1000 în sus 6% interese.

569 — 27

Direcționea.

Băile dr. P. Opre (foste „Katalin“.)

Piața Tököly, colț cu strada Lazar Vilmos.

Pentru domni și dame.

Modern aranjate: băi de aburi, basinuri mari cu apă caldă și rece, — băi de vana. Dușuri excelente.

Pentru bolnavi îngrijire și tratament nou, după cele mai noi cuceriri ale științei.

Prețuri moderate.

508 11—

A apărut

Si se află de vînzare la administrația „Trib. Poporului“ următoarele opere:

coroane fileri

1.) „Geografia Comitatului Arad“, pentru clasa a III-a școalelor poporale, de Damaschin Medre, învățător; aprobat de Ven. Consistor ilustrată cu hărți geografice	— — — — —	"	70 „
2.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcăleanu,	— — — — —	,	2 — „
3.) „Judecătoriile cu jurații“ — de Teodor V. Păcăleanu,	— — — — —	"	—80 „
4.) „Libertatea“ — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Păcăleanu,	— — — — —	"	2 — „
5.) „Principiile politicei“, după Dr. T de Holtzendorf, de T. Păcăleanu	— — — — —	"	4 — „
6.) „Caractere morale“ — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov.	— — — — —	"	2.50 „
7.) „Răboiu pentru neașternare“ de George Cosbuc.	— — — — —	"	1.20 „
8.) „Vierito“ — de Petru Vancu,	— — — — —	"	1 — „
9.) „TerolaDramei“ — de Dr. Iosif Blaga,	— — — — —	"	3.80 „
10.) „Juvenilia“ — de Sextil Pușcariu.	— — — — —	"	1.80 „
11.) „Priveag“ — de Ioan Iosif Sceopul,	— — — — —	"	1.50 „
12.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilchelm Niemandz	— —	"	1.20 „
13.) „Ioan Botezăorul, tragedie în 5 acte și un preludiu tradusă de Il. Chendi și C. Sandu după Hermann Sudermann	— —	"	2. — „
14.) Henric Ibsen „Ziua Invierii“ Epilog dramatic în 3 acte traducere de Il. Chendi și C. Sandu	— — —	"	1. — „
15.) „Zece ani de mișcare“ literară în Transilvania 1890—1900 de Ilariu Chendi	— — —	"	1. — „
16.) „Maria Cunțan“ poezi	— — —	"	1.50 „
17.) „Musa Someșană“ Doine și cântece populare	— — —	"	—30 „
18.) „Călătoriile în Rusia“ ale preotului bănățean Mihail Popovici, publicate de N. Iorga	— — —	"	—40 „
19.) „Vatra părăsită“ de Ioan Slavici	— — —	"	1.50 „

La comandă să se mai adauge de fiecare op 10 fileri spese postale.

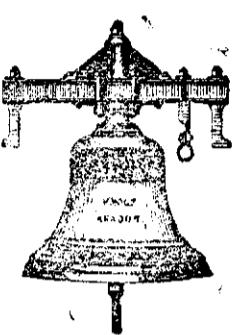
Frideric Hönig

Turnătorie de clopote și metal, fabrică de pompe, arangeată pe motor de vapor,

Arad, strada Rákóczy Nr. 11-28

S'a fondat la 1840.

Premiată la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patenta ces. și reg., inventie proprie, cari au avantajul că, față cu orice alte clopote, la turnarea unui și același clopot tare și cu sunet odihnă, — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului.

Recomandă totodată clopotele de fer, ce se pot înverti și postamentele de fer, prin a căror întrebunțare clopotele se pot scuti de crepat și chiar și cele mari clopote se pot trage, fără ca să clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate înverti, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neinsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrații — la dorință se trimit gratis.

543 30—52